

ELŐSZÓ

A *Verseny és szabályozás* évkönyv 2009. évi kötetében a verseny- és ágazati szabályozásban használatos közgazdasági elemzési eszközöket, az eljárásokban alkalmazott közgazdasági megközelítést helyeztük a középpontba. A kötet négy részre tagolódik. Az I. részben olyan írások szerepelnek, amelyek a szabályozás átfogó – nemcsak egyes ágazatokhoz kötődő – problémáit tárgyalják. Kiss Ferenc László – Külső gazdaságosság (externália) a fogyasztási folyamatban című tanulmányában – a tavalyi kötet szabályozás-gazdaságtani sorozatát folytatja, és a külső gazdaságosság jelenségét tárgyalva bemutatja, hogy miután a távközlési, energiaszolgáltatási és közlekedési piacokat megnyitják a versenyszféra számára, a külső gazdasági hatások következményei megsokszorozódnak, és jelentőségük erőteljesen megnő. Az externáliák a tökéletlen verseny szabályozásának egyik központi kérdésévé és a szabályozás gazdaságtanának is részévé váltak.

Kovács András György – Az üzleti titok védelméhez való jog gazdasági elemzése című írásában – a szabályozói döntések érdemi bírói felülvizsgálatának legfőbb akadályát abban látja, hogy a döntések alapjául szolgáló tények jellemzően üzleti titoknak minősülnek. A szerző megvizsgálja az üzleti titok védelméhez való jog céljainak elfogadhatóságát. Kiemelten elemzi a jövőbeli magatartásra vonatkozó, üzleti titkot alkotó információk hatását a gazdasági hatékonyságra. Következtetése, hogy a jogalkotónak meg kell fontolnia a szabályozói eljárásokban felhasznált üzleti titkok egészben vagy részben történő nyilvánossá tételét.

Nagy Csongor István – a Közgazdasági kérdések a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozatok felülvizsgálata során, különös tekintettel a versenyügyekre című tanulmányában – a magyar gyakorlat vizsgálatát és kritikáját nemzetközi összehasonlító jogi kitekintéssel segíti. A szerző fő következtetése: a tradicionális megközelítést alkalmazó magyar bírósági gyakorlat nem veszi figyelembe a közgazdasági kérdések speciális jellemzőit a bírósági felülvizsgálat során, és így fennáll a veszélye annak, hogy a versenyhatóság közgazdasági értékelését a közigazgatási perben a szakértő – a hatóság mérlegelési jogával össze nem egyeztethető módon – *de facto* felülmérlegelheti.

A kötet II. része röviden szemlélteti a hatósági és bírósági eljárások során alkalmazható közgazdasági elemzési eszközöket. Kiss Károly Miklós és Major Iván – Az összekapcsolási díjak ösztönző szabályozása rosszul informált szabályozó esetén című tanulmányban – a szolgáltatók összekapcsolási díjainak problémájával, a há-

lózatos iparágak szabályozásának egyik alapkérdésével foglalkozik. A szerzők megmutatják: a költségalapú árszabályozás – általános feltételek mellett – arra ösztönzi a szabályozott vállalatot, hogy ne javítson a hatékonyságán, ami kisebb fogyasztói jóléthez vezet, mint a szabályozó és a vállalat közti aszimmetrikus informáltságot figyelembe vevő ösztönző szabályozás. Az összekapcsolási díj olyan ösztönző szabályozási modelljét írják le, amely figyelembe veszi és kezeli mind a kontraszelektációs, mind az erkölcsi kockázati problémát.

A következő két tanulmány más megközelítésben, de egyaránt a vezetékes és mobiltávközlési szolgáltatások helyettesítésének problémájával foglalkozik. Muraközy Balázs – Ökonometriai módszerek a vezetékes és mobiltávközlési szolgáltatások helyettesítésének vizsgálatára című tanulmánya – abból indul ki, hogy a helyettesítés mértékét vizsgáló legtöbb becslés a kereslet árrugalmasságára irányul, amely különböző mértékű lehet az előfizetések (hozzáférés) és a használat esetében. A szerző azokat az adatbázisokat és azokat a feltételeket ismerteti, amelyek mellett becsülni lehet az árrugalmasságot, és bemutatja, milyen eredményekre jutottak eddig a kutatók a javasolt módszerek felhasználásával. Édes Balázs, Bölcskei Vanda, Lőrincz László, Nagy Péter és Pápai Zoltán – A vezetékes és mobiltávbeszélő-szolgáltatások közötti helyettesítés vizsgálata című tanulmányban – kérdőíves adatfelvétel alapján a hazai lakossági piacon vizsgálta a vezetékes és mobiltávbeszélő-szolgáltatások közötti hozzáférési és forgalmi helyettesítést, valamint az árváltozás hatásait. Emellett érintették az életmódbeli és demográfiai tényezők keresletre gyakorolt hatását, az alternatív helyettesítési lehetőségeket, illetve a távközlési kassza hipotézisének létjogosultságát.

Lőrincz Szabolcs – Fúzió a holland tejiparban című tanulmányában – két vezetők holland tejipari vállalatcsoport, a Campina és a Friesland Foods fúzióját elemzi, amelyet az Európai Bizottság bírált el. A Bizottság alapos ökonometriai elemzése során először használtak fel árazási és kiskereskedelmi forgalmat leíró szkenneradatokat. A cél a különböző márkájú termékek közötti helyettesítés erősségének vizsgálata volt. A Bizottság a fúziót a felek kötelezettségvállalásai mellett engedélyezte, amelyek között a szokásostól eltérő, új kötelezettséget is megszabott.

A kötet III. részében Valentiny Pál – Piacnyitás a magyar hálózatos szolgáltatásoknál OECD-adatok tükrében című tanulmányában – rávilágít arra, hogy a hálózatos szolgáltatások európai piacain mutatkozó kedvező tendenciák ellenére a piacok egységesülése – döntően a szolgáltatók és a nemzeti piacokat védő kormányok ellenállása miatt – lassan halad. A szerző először az e helyzet feloldására tett legutóbbi kísérletekkel foglalkozik, majd OECD-adatok alapján elemzi a hazai hálózatos szolgáltatások piacnyitásának mértékét. A további négy tanulmány a távközlés, a posta, a villamosenergia-ipar és a gázzolgáltatás helyzetének legújabb fejleményeivel foglalkozik. Szerzőik áttekintik és értékelik a szektorok európai uniós és hazai szabályozásának változásait, majd a hazai piacszerkezetet és a versenyhelyzetet elemzik. A piaci magatartás vizsgálata során kitérnek az utóbbi időszak fontosabb

---

jogeseire is. Végül a tanulmányok a piaci teljesítményt és egyúttal a szabályozás teljesítményét is értékelve, bemutatják az árak alakulását és a szolgáltatásminőség változását (Kiss Károly Miklós: A postai piacok szabályozásának újabb fejleményei (2006–2008); A távközlési szektor szabályozásának újabb fejleményei (2007–2009); Vince Péter: Piaci verseny és piacszerkezet a villamosenergia-szektorban; Piaci verseny és piacszerkezet a földgázszektorban).

Az évkönyv IV. része a további munkához alapot adó – a hazai és a külföldi forrásokat feltáró – friss szakirodalmat tartalmazza. A bibliográfiai adatokat kiegészítettük az online hozzáférés adataival. Tavalyi kötetünkben közreadtuk a legismertebb nemzetközi, közgazdasági elemzést végző tanácsadó cégek listáját és online hozzáférését, idén a versenyszabályozás, versenyjog, versenypolitika, illetve az ágazati szabályozás, szabályozás-gazdaságtan témájával legtöbbet foglalkozó 30-30 folyóirat címét és elérhetőségét közöljük.

A szerkesztők